

NORGES HØYESTERETT

Den 8. oktober 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Bårdsen, Webster og Falch i

HR-2018-1903-U, (sak nr. 18-141511STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Arild Holden)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder spørsmål om lagmannsretten har begått saksbehandlingsfeil ved domfellelse for to tilfeller av voldtekt til samleie, subsidiært om straffen er for streng.
- (2) A ble 30. august 2017 satt under tiltale for to tilfeller av voldtekt til samleie med noen som var bevisstløs eller av andre grunner var ute av stand til å motsette seg handlingen. Tiltalens post I gjaldt overtredelse av straffeloven 1902 § 192 andre ledd bokstav a, jf. første ledd bokstav b, hvor grunnlaget var at han på en hyttetur en gang i mai-juni 2010 hadde ført penis inn i skjeden til B til tross for at hun sov og/eller på grunn av beruselse var ute av stand til å motsette seg handlingen. Tiltalens post II gjaldt overtredelse av straffeloven 2005 § 292, jf. § 291, hvor grunnlaget var at han lørdag 30. juli 2016 hadde ført penis og/eller en eller flere fingre inn i skjeden til C til tross for at hun sov og således var ute av stand til å motsette seg handlingen.
- (3) Oslo tingrett avsa dom 18. desember 2017 med slik domsslutning:
 - "1. A, født 00.00.1989, frifinnes for post 1.
 2. A, født 00.00.1989, dømmes for overtredelse av straffeloven § 291 til fengsel i 2 – to – år.
 3. A, født 00.00.1989, dømmes i medhold av skadeserstatningsloven § 3-5 b jf. § 3-3 til innen 2 – to – uker fra forkynning av dommen til å betale 100 000 – etthundretusen – kroner i oppreisningserstatning til C, ---vegen 00, 0000 X.
 4. A, født 00.00.1989, frifinnes for oppreisningskravet til B."

- (4) Dommen ble anket både av påtalemyndigheten og av A. Påtalemyndighetens anke gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for begge tiltaleposter, subsidiært straffutmålingen. As anke gjaldt bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet for den del av tiltalens post II som han ble domfelt for. Han begjærte også ny behandling av de sivile kravene knyttet til denne tiltaleposten.
- (5) Borgarting lagmannsrett avsa dom 19. juni 2018 med slik domsslutning:
- "1. **A, født 00.00.1989, dømmes for overtredelse av straffeloven (1902) § 192 andre ledd bokstav a, jf. første ledd bokstav b og straffeloven (2005) § 292, jf. § 291, sammenholdt med straffeloven (2005) § 79 bokstav a og § 82, til fengsel i 6 – seks – år.**
 2. **A dømmes til å betale oppreisningserstatning til B med 175 000 – etthundreogsyttifemtusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.**
 3. **A dømmes til å betale oppreisningserstatning til C med 150 000 – etthundreogfemtifemtusen – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.**
 4. **A dømmes til å betale erstatning til C på 6 335 – sekstusentrehundreogtrettifem – kroner innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse."**
- (6) A har anket dommen og gjort gjeldende at den må oppheves på grunn av saksbehandlingsfeil, subsidiært at straffen er for streng.
- (7) Til saksbehandlingen gjøres i korte trekk gjeldende:
- (8) Domsgrunnene tilknyttet domfellelsen for tiltalens post I er mangelfulle. På bakgrunn av frifinnelsen i tingretten hadde lagmannsretten en spesiell oppfordring til å grunngi nøyte hvorfor B sov idet A trengte inn i henne. Lagmannsretten har ikke vurdert forsvarers hovedanførsel om at fornærmede kan ha "latet som" om hun ønsket samleiet også før penetreringen. Det vises til at den perioden hvor hun lot som at hun var med på det som skjedde, må ha vært av en viss varighet, at fornærmede var kraftig beruset, at hun ble avhørt omtrent seks år er etter at hendelsene fant sted, samt at samleiet var uønsket i ettertid. Bevisvurderingen står uforklart på dette punktet. Domfellelsen for tiltalens post I kan ha virket inn på lagmannsrettens vurdering av tiltalens post II.
- (9) Det strider mot straffeprosessloven § 296 når lagmannsretten i dommen har gjengitt tingrettens beskrivelse av de fornærmedes forklaringer, og deretter vist til at forklaringene for lagmannsretten er overensstemmende. Det foreligger ikke motstrid, som forutsettes i paragrafens annet ledd. Lagmannsretten har i strid med straffeprosessloven § 305 bygd på et bevis som ikke er ført i retten. Dette kan ha virket inn på dommens innhold.
- (10) Subsidiært er det anket over straffutmålingen. Det anføres at straffen er for streng sett hen til tidsforløpet og straffenivået for sovevoldtekt i 2010.
- (11) *Påtalemyndigheten* har tatt til motmæle og gjør gjeldende at det ikke foreligger feil i lagmannsrettens saksbehandling, samt at den utmålte straff ikke er for streng. Begrunnelsen er tilstrekkelig, og anførselene i støtteskrivet fremstår i det vesentlige å rette seg mot bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Etter straffeprosessloven § 41 tredje ledd kan høyere retter i sine domsgrunner henholde seg til tidligere dommer i saken.
- (12) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at A i tingretten ble frifunnet for tiltalens post I. For post II gjaldt domfellelsen i tingretten et mindre omfattende overgrep enn i tiltalen. I lagmannsretten

ble A domfelt i tråd med tiltalen. Hans anke til Høyesterett kan derfor bare nektes fremmet dersom Høyesteretts ankeutvalg enstemmig finner det klart at anken ikke kan føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. En eventuell nektelse må begrunnes, jf. § 323 første ledd andre punktum.

- (13) For så vidt gjelder lagmannsrettens *domsgrunner*, peker ankeutvalget på at straffeprosessloven § 40 fjerde ledd fastsetter kravene til begrunnelse for bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet ved fellende straffedommer. Det heter der at retten skal angi "hovedpunktene" i sin bevisvurdering. I Rt-2011-1 avsnitt 11 er dette forklart slik at retten må redegjøre for "hvorfor et bestemt bevisresultat legges til grunn". Og det fremheves – under henvisning til forarbeidene – at loven normalt ikke krever noen omfattende eller detaljert begrunnelse. Retten skal først og fremst redegjøre for de "springende punkter" ved bevisbedømmelsen og "kort angi hva som har vært avgjørende", sml. også HR-2018-1601-U avsnitt 14. Ved frifinnelse i tingretten og domfellelse i lagmannsretten, bør lagmannsretten spesielt påse at domsgrunnene – om ikke uttrykkelig, så iallfall når de leses i sammenheng – viser hva det er som gjør at lagmannsretten har konkludert annerledes enn tingretten, se Rt-2009-1439 avsnitt 28–34.
- (14) Lagmannsretten har i sin dom gitt en inngående redegjørelse for bevisbedømmelsen i saken. Dette gjelder også det helt sentrale spørsmålet – om fornærmede under post I var ute av stand til å motsette seg samleiet fordi hun var bevistløs.
- (15) Lagmannsretten har, etter bevisføringen, herunder med forklaringer fra domfelte, fornærmede og en av de andre deltakerne på hytteturen, funnet dette bevist. Det er i domsgrunnene gitt en beskrivelse av hendelsesforløpet fra hytteturen og det er gjengitt fra etterfølgende kommunikasjon per tekstmelding mellom fornærmede og domfelte om hvordan de oppfattet hendelsene. Lagmannsretten gjennomgår hva som kom frem under bevisførselen og gir blant annet denne vurderingen av bevisene:
- "Ved bevisvurderingen legger lagmannsretten hovedtrekkene i fornærmedes forklaring til grunn. Forklaringen fremstår som troverdig, og underbygges av øvrige bevis, herunder forklaringene fra D og tiltalte med hensyn til fornærmedes tilstand på det tidspunkt hun ble hjulpet i seng i andre etasje. Tiltaltes endrete forklaring i forhold til politiforklaringen på vesentlige punkter, fremstår som en tilpasning til fornærmedes forklaring. I den samlede vurdering legger retten også vekt på det som fremkommer i meldingsutvekslingen i august 2010."**
- (16) Fra gjengivelsen av fornærmedes forklaring om hendelsene fremgår det av lagmannsrettens dom blant annet at fornærmede ble veldig beruset og "hadde sovnet og antok det var i sofaen der alle satt, og at hun våknet opp på et soverom i annen etasje av at det rykket i sengen og at tiltalte lå naken over henne og hadde sex med henne med penis i hennes skjede mens hun lå på ryggen med tiltalte over seg". Det går videre frem av lagmannsrettens dom at fornærmede hadde forklart til politiet "at hun hadde laget lyder uten ord for å signalisere at hun var våken, at hun ble så flau at hun lot som om hun var med på det 'for ikke å virke seksuelt teit', at tiltalte stoppet med en gang han forsto hun var våken, og at han da la seg ved siden av henne i sengen. Til politiet sa hun dessuten at hun trodde hun våknet med en gang tiltalte penetrerte henne, og at han stoppet med en gang hun våknet". Av gjengivelsen fra tekstmeldingene mellom fornærmede og domfelte fra 3. august 2010, fremgår at hun da blant annet skrev til han at hun "sov og du hadde deg med meg, du tok av meg shortsene og strømpebuksa!!!!". For øvrig går det frem av domsgrunnene at både domfelte og et vitne hadde beskrevet fornærmede som "veldig full", og at vitnet i retten forklarte at han trodde at fornærmede "fikk hjelp til å komme opp til andre etasje, da hun ikke klarte å komme opp på egenhånd".

- (17) Det fremgår av sammenhengen i lagmannsrettens domsgrunner at når den kom til et annet resultat enn tingretten, så skyldtes dette en annen samlet vurdering av bevismaterialet – og ikke minst med hensyn til hvor stor vekt som kunne legges på fornærmedes forklaring om at hun på grunn av beruselse ikke var bevisst da samleiet startet. Noe uforklart, springende punkt i bevisbedømmelsen, foreligger ikke. Kravet til domsgrunner i straffeprosessloven § 40 fjerde ledd er oppfylt.
- (18) Med hensyn til anken over *lagmannsrettens saksbehandling* – at lagmannsretten har vist til hva de fornærmede under post I og II forklarte for tingretten – peker ankeutvalget på at lagmannsretten sammenholder tingrettens redegjørelse med det de fornærmede forklarte under ankeforhandlingen, og konstaterer vesentlig sammenfall. Verken dette, eller forholdene ellers, gir grunnlag for å trekke i tvil at lagmannsretten har foretatt en selvstendig bevisbedømmelse innenfor rammen av det som kom frem gjennom bevisførselen for lagmannsretten, jf. straffeprosessloven § 305 og Rt-2009-992 avsnitt 17, jf. også avsnitt 20. Det er, under denne forutsetning, da heller ikke noen feil å vise til tingrettens domsgrunner, se straffeprosessloven § 41 tredje ledd.
- (19) Anken retter seg også mot *straffutmålingen*. Ankeutvalget peker på at lagmannsretten har tatt de riktige rettslige utgangspunktene med hensyn til normalstraffenivået ved voldtekt til samleie, herunder såkalt sovevoldtekt, se Rt-2013-198 avsnitt 17. Lagmannsretten har også tatt hensyn til at ett av forholdene ligger et stykke tilbake i tid, også på den måten at straffenivået for sovevoldtekt var noe lavere i 2010 enn det er i dag, sml. Rt-2011-1017 avsnitt 19. Den konkrete straffen er fastsatt i tråd med etablert straffutmålingspraksis, jf. også straffeprosessloven § 344 og HR-2016-1803-A.
- (20) Høyesteretts ankeutvalg finner det etter dette enstemmig klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven 323 første ledd tredje punktum. Den reiser ikke spørsmål av betydning utenfor den foreliggende sak, og det er heller ikke av andre grunner særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, jf. § 323 første ledd andre punktum. Den tillates derfor ikke fremmet.

S L U T N I N G :

Anken tillates ikke fremmet.

Bergljot Webster
(sign.)

Arnfinn Bårdsen
(sign.)

Ingvald Falch
(sign.)

Riktig utskrift: